

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประทาน
พระพุทธรูปยืน วิไลนาการมงคล
ให้เป็นพระประธาน วัดทรายงาม

คำปรารภ

ด้วยญาติโยมที่มีความศรัทธาปรารถนาการสร้างโบสถ์ ณ วัดทรายงาม ต.หนองบัว อ.เมือง จ.จันทบุรี ได้แต่งตั้งให้ผู้ใหญ่เวช วัชรธรรม นายเหลื่อ ท่าม่วง เดินทางขึ้นไปลพบุรี หาอาตมาภาพ ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าอาวาสอยู่วัดนิคมสามัคคีชัย อำเภอเมืองลพบุรี อารธนาให้กลับมาอยู่วัดทรายงาม จึงได้ตอบว่าต้องไปกราบเรียนกับท่านพ่อลี วัดอโศการาม เพราะการมาอยู่วัดนิคมฯ นี้ท่านพ่อให้มา และเจ้าคณะจังหวัดลพบุรีขอต่อเจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี เมื่อเรียนท่านพ่อลีแล้วท่านอนุญาตก็ไปได้ ส่วนเจ้าคณะนั้นจะทำหนังสือกราบเรียนลาท่านเอง ทั้งสองคนดีใจพูดว่าท่านพ่อลีผมจะไปแวะบอกกับท่านที่วัดอโศการาม คงไม่ขัดข้อง เพราะวัดทรายงามก็วัดท่านพ่อลีเหมือนกัน

ต่อมาเมื่ออาตมาลงมาวัดอโศการาม ท่านพ่อลีก็พูดว่าเออ ท่านปทุม ผู้ใหญ่เวช และโยมเหลื่อมาบอกว่าจะให้คุณไปอยู่วัดทรายงาม ช่วยเขาสร้างโบสถ์ ไปช่วยเขาหน่อย จึงได้เดินทางไปตลาดเลวว่าใครอยู่ที่นั่นบ้าง และจะดำเนินการอย่างไร จึงกลับมากกราบเรียนท่านพ่อว่าถ้าจะให้ไปช่วยเขาสร้างโบสถ์สำคัญที่ทุน ท่านพ่อต้องนำเงินไปทอดและทางลพบุรี นครสวรรค์จัดมาร่วมกันจะได้เงินทุนเริ่มแรก พอลงมือได้ๆ ท่านพ่อรับรอง ให้จดหมายแจ้งทางพระอาจารย์แบน ซึ่งจำพรรษาอยู่ว่าจะนำเงินมาทอดให้ ทางอาจารย์แบน อาจารย์วิริยงค์ ช่วยกันทำทางเข้าวัด ตอนนั้นยังเข้าทางหนองขอนฯ พระครูถวิลเป็นเจ้าหน้าที่เตรียมสถานที่วางศิลาฤกษ์ เมื่อถึงกำหนด พระอาจารย์พระครูทรงชัย วัดพุทธรังคโณมิตนครสวรรค์ นำขบวนกฐินมาวัดนิคมสามัคคีชัย พระครูญาณวิโรจน์นำรถกฐินมา รวมค้างคืนวัดอโศการาม ท่านพ่อสั่งพระเถร ญาติโยมใครไปกฐินให้เตรียม เข้าวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๓ ออกรถ ทอดวันที่ ๑๐ วางศิลาฤกษ์โบสถ์เที่ยงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๑๓ เดือน ๑๑ แรม ๕ ค่ำ วันจันทร์ครั้งนั้นได้เงินทุน หนึ่งแสนสี่หมื่นกว่าบาท ท่านพ่อลีมาจันทบุรีครั้งนี้มีพระยาฤทธิอาคเนย์ติดตามมาด้วย

การเงินแม่ซึ่งอเรียไรบอกบุญได้มาก ท่านพ่อเที่ยวเยี่ยมวัดต่างๆใน
สาขาจันทบุรีเกือบทุกวัด ดูเหมือนจะเป็นนิมิตครั้งสุดท้าย แต่พวกเรา
ดีใจที่ท่านพ่อหายป่วยแล้วมาเยี่ยมวัดเยี่ยมลูกศิษย์(ไม่มีใครรู้นิมิต
ของท่าน) คืนวันหนึ่งขณะที่พักอยู่ที่วัดคลองกุ้ง ครูบุญมี คมบาง
เรียนถามท่านถึงเทพนิมิต ท่านตอบว่าเป็นไปได้ เช่นหลวงพ่อบา
เขี้ยวมาทีหนึ่งๆ โบสถ์วัดบรมนิวาสไหวไปทั่ว อาตมาจึงกราบเรียน
ท่านว่าเมื่อท่านพ่อไปอยู่ป่าทางเพชรบูรณ์ที่เขาทองคราวนี้เป็นอย่างไร
ต้นไม้เป็นบรรณศาลาทำไมจึงใหญ่โตนัก ท่านตอบว่า ต้นไม้ใหญ่ก็
ศาลาใหญ่ของพระสมัยโบราณ ถ้าเทพผู้มีฤทธิ์ผู้วิเศษมาทีหนึ่ง ถ้าไม่
จับต้นไม้ไว้ให้ตีหัวทิ่มไปเลย อาจารย์ครูบุญมีชอบใจหัวเราะ uly
ท่านพ่อ พักอยู่เมืองจันท์ครั้งสุดท้ายนานพอสมควร กลับไปวัด
อโศการามไม่นานนัก ก็เข้ารับการรักษาดำตามคำอาราธนาของพล
เรือตรีหมอรักษ์ บุญศิริ ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ อาตมา
อยู่พยาบาลท่านพ่อ มาโดยตลอด เพราะเป็นที่รู้จักกัน ท่านหยิบดินสอ เรา
รับหากระดาษมาถวาย ท่านหยิบกล่องยา เราอาบน้ำที่สูกแล้วผสมน้ำ
ร้อนพอร้อนๆมาถวาย มีแขกมากก็หาสมุดเซ็นเยี่ยมให้เซ็น และถามถึง
ความสำคัญจำเป็นต้องกราบเรียนท่านฯ แยกโดยมากมาเยี่ยมด้วยใจรัก
เคารพเป็นห่วงไม่มีใครมีใครนำปัญหาชีวิตมา เหมือนเมื่อครั้งท่านยังแข็งแรง
อยู่ uly

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔ มีนาคม ๒๕๐๔ หมอสนธิ ไปกฤษณะ
แพทย์ใหญ่ ทร.ได้มาไปหาท่านพ่อ ตรวจอาการทั่วไปแล้วนั่งสนทนา
ด้วยบอกว่า ๑ เมษายนนี้ท่านพ่อก็ไปวัดได้ ให้ญาติโยมเขากลับไหว
สรณังกรานต์ทำบุญกันเดียวเขาจะว่าผมหวงท่านพ่อไว้เสียคนเดียว
เมื่อขึ้นปีใหม่ทำบุญกันที่ ร.พ.นี้ทีหนึ่งแล้ว

พอถึงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๐๔ เวลา ๑ โมง จึงเข้า
กราบเรียนท่านพ่อถึงเรื่องสร้างโบสถ์วัดทรายงามว่า จะลงมือได้หรือยัง
เพราะเงินทุนก็พอมีบ้าง เป็นห่วงว่าเงินเขามาจมนานแล้ว ท่านพ่อ
ตอบว่าเรื่องวัดเรื่องโบสถ์ก็ไม่สำคัญ สำคัญเรื่องคน(แปลของท่านไม่

ออกแต่ไม่กล้าเรียนถาม) รุ่งขึ้นวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๐๔ จึงได้เดินทางมาจันทบุรี พบนายปัญญา เกรพพานิชกำลังดำเนินการสร้างโรงแรมเมืองจันทบุรี เห็นเครื่องตอกเข็ม จึงติดต่อขอเช่าต่อ นายปัญญาแนะนำให้รู้จักกับหัวหน้าๆ บอกให้ไปตกลงกับเจ้าของ อยู่สะพานช้างอิฐกรุงเทพฯ จึงเข้ากรุงเทพฯ ขอยืมเครื่องตอกเข็ม ส่งภาษาจีนบ้าง ไทยบ้าง ตกลงยืมได้ “เราจ่ายแต่ค่าคนงาน” นายปัญญาก็ดีรงานให้ถึงวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๐๔ จึงได้ลงมือตอกเข็มเสาโบสถ์วัดทรายงาม ตอกอยู่ ๑๓ วันจึงเสร็จ

เย็นวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๔ เหตุการณ์ที่ไม่นึกฝันมาก่อนบังเกิดขึ้น นายจิว แม่กิมเล้งให้คนมาบอกว่าท่านพ่อลีตายเสียแล้ว หัวกร้อนวาบ แล้วรู้สึกเย็น ไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้ ถามว่าท่านพ่อลีไหน เขาตอบท่านพ่อลีเรา ท่านพ่อวัดอโศการาม โจอึงไม่เชื่อ ท่านพ่อพูดกับพลเรือเอกจурญ แม่ทัพเรือว่าถ้าไปอยู่ป่าจะอยู่ได้อีก ๕ ปี ถ้าอยู่อย่างนี้อยู่ได้ ๒-๓ ปี ฯลฯ จึงสั่งเก็บเครื่องมือ มอบผู้ใหญ่เวชดำเนิน การก่อสร้างเอง ไปถึงวัดอโศการามบ่ายวันที่ ๒๗ เมษายน นึกแปลกใจว่า ทำไมเขาเอาศพท่านไปไว้มูมศาลา ครั้นถามได้ความว่าจัดอะไร ไม่นาน จึงเดินทางกับพลตรีเสรี ภักดีสงครามเข้ากราบทูลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จไปตั้งศพท่านพ่อลีใหม่ ชี้แจงว่าท่านพ่อเป็นพระที่ปวงชน พระเถรานุเถระเคารพโดยทั่วไป ถ้ามีคณะรัฐมนตรีบ้าง พระมหาเถระ บ้างมาคารวะศพ ถ้าศพตั้งไม่เหมาะสมดูกระไรอยู่ สมเด็จให้รีบกลับไปแจ้งข่าวประชุมทันที ขณะประชุมได้นัดนายวิเชียร ให้ลุกขึ้นยืน กราบทูลว่าท่านพ่อเป็นพระเถระเจ้าอาวาสวัดนี้ และมีศิษย์เคารพมาก ควรย้ายศพตั้งกลางศาลาฯ เป็นอันตกลง มอบหลวงวิระเดชกำแหง บงการตั้งแท่นฐานรองศพ เราเองปีนบันไดขึ้นไปชิงผ้ามาพันกับพระ แม่ชีช่วยกันเย็บผ้ามาพัน ทำอยู่ดี ๑ จึงเสร็จ ฯลฯ

วัดทราียงามนี้ด้วยเดชพระบารมีสมเด็จพระสังฆราช
กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงจัดสร้างขึ้นตามประวัติ สมเด็จพระสังฆราช
วัดมกุฏกษัตริยารามโปรดประทานอุปถัมภ์ พระอาจารย์กมา จิรปญโญ

ปฐมาจารย์ ท่านพ่อลีอุปถัมภ์ และจัดทุนแรกสร้างโบสถ์ พระอาจารย์ต่าง ๆ ได้ปกครองวัดกันมาโดยลำดับ ในความปกครองของพระเดชพระคุณพระเทพสุทธิโมลี เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี-ระยอง-ตราด เมื่อสร้างโบสถ์ชาวบ้านต่างมาช่วยกันเอาหินลงจากภูเขาเยื้องหินกันเองทุกคืน กลางวันช่วยกันเทปูน เป็นที่น่าชื่นใจยิ่งนัก สมัยนั้นถนนหนทางรถยนต์ยังเข้าออกหนองบัวจันทร์ไม่ได้สะดวกต้องใช้เรือ ไปเรือหน้าแห่ เรือติดเสียเวลาเดินทางเป็นวัน ๆ เราบรรพทุกทรายก่อสร้างโบสถ์ทางเรือมาขึ้นที่บ้านนายขาน ใช้เกวียนเข็นเข้ามาอีกที ทำอยู่เป็นเวลาหลายปี โบสถ์สร้างเสร็จ พ.ศ. ๒๕๐๗

พ.ศ. ๒๕๐๙ จึงได้ติดต่อของบประมาณผ่านผู้ว่าส่งเหล่าสุนทร สร้างสะพาน สร้างถนน ขอลง ๔ ครั้งติดต่อกัน ได้เงินมา ๔๑๐,๐๐๐ บาท ของราษฎรสมทบอีก ๒๐,๐๐๐ บาท ผู้ว่าส่งมาอยู่เมืองจันทร์ ๕ ปี เป็นผู้ริเริ่มดีท่านหนึ่งฯลฯ ช่วยอุปถัมภ์การถนนหนทางช่วยเรื่องศาลาได้เป็นอย่างดี

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๒ สมเด็จพระสังฆราชวัดมกุฏกษัตริยาราม เสด็จวางศิลาฤกษ์ศาลาการเปรียญ ๑๐.๐๐ น. นายพิสนสุนทรธรรม ปลัดจังหวัดตราบทุลรายงาน นายเฉลย สวัสดิชัย นายอำเภอเมือง นายเสงี่ยม นรากร ศึกษาอำเภอดำเนินการ สร้างขนาด ๒๐ X ๓๓ เมตร

อาทิตย์ที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๓ (ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๔) สมเด็จพระสังฆราช(จวน อุฏฐายี) เสด็จตัดลูกนิมิตวัดทรายงาม ดำเนินการในความช่วยเหลือของ น.ต.วิสัย ปานใจ และทหารในค่าย นย. จันทบุรี นายชั้น สุวรรณทัต ผู้ว่าเมืองจันทบุรีเป็นประธาน เมื่อผูกพัทธสีมาแล้วมีเงินเหลือ พอดำเนินการสร้างศาลาการเปรียญได้ต่อไป จึงให้ช่างหลง มะลิผล ช่างปอน กองจินดา ช่างติ่มก่อสร้างต่อ พระเถระอุบาสิกช่วยกันจนแล้วเสร็จ

ระลึกถึงคุณูปการระคุณของสมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) กอปรด้วยศาลาการเปรียญยังขาดพระประธาน จึงให้ช่าง แก้วโรงงานธรรมรังษีออกแบบ ได้เชิญนายวิจิต สุขวิริยะ ผู้ว่าราชการ

เมืองจันทบุรี และพลเรือตรีโสภณ สุรญาณเศรษฐกร เป็นประธานเททอง
ณ หน้าศาลาการเปรียญวัดทรายงาม ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ เวลา
๑๐.๒๐ น. ได้นำขี้ตอกแต่งที่โรงงานธนบุรี และมอบให้นายศักดิ์
ศิลปานนท์ เป็นกรรมการดำเนินการนำความเข้ากราบบังคมทูล ดัง
ความปรากฏอยู่แล้ว มีนายพุทธพงษ์ ชัยะโสทธิ รองผู้ว่าเมืองจันทบุรี
เข้ากราบบังคมทูล รับพระประธาน

บัดนี้เป็นศุภฤกษ์อันดีในวันพฤหัสบดีที่ ๑ กุมภาพันธ์
๙.๒๐ น. พุทธบริษัทต่างพร้อมเพรียงกันอัญเชิญพระประธาน
“พระพุทธรูปวิฆเนศวร วิโรจนารมย์” แห่รอบเมืองจันทบุรี และนำ
ขึ้นประดิษฐาน ณ ปราสาทหินทุ่งนาเชย สมโภชต่อไป มี น.อ.คันทรช ผบ.
พัน.๒ ค่ายตากสิน นาวิกโยธินจันทบุรี เป็นประธานสมโภช นายสถาพร
ร้านพรสวรรค์อุปถัมภ์ นายบุญกุล นราศรี ช่วยดำเนินงาน พร้อมด้วย
กรรมการพุทธสมาคมจันทบุรี และเทศบาลจังหวัดจันทบุรี พ่อค้า
ข้าราชการ ประชาชน ต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอเชิญทุกท่าน
ประมวณการกุศลถวายแด่องค์สมเด็จพระเจ้า ๒ พระองค์ ทูลถวายพระกุศล
เสด็จสมเด็จพระมหาปิตุราช พระราชินีนาถ เจ้าฟ้าลูกยาเธอ มกุฎ
ราชกุมาร เจ้าฟ้าลูกเธอ และพระบรมจักรีทุกพระองค์ ตลอดจนครู อุปัชฌาย์
อาจารย์ บิดามารดา ญาติวงศ์พงษา เทพฯ ทุกหมู่เหล่า คณะรัฐบาล
ได้ส่วนกุศลแล้วอภิบาลรักษาประเทศชาติให้อยู่สุขสันต์กาลนาน
ชั่วกาลปาวสาน

อนึ่ง พระธรรมเทศนาที่พระเทพวราภรณ์ผู้ช่วยเจ้า
อาวาสวัดบวรฯ แสดงธรรมเมื่อเฉลิมพระชนมพรรษาที่ ๕ ธันวาคม
๒๕๑๕ ณ สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย มีเนื้อหา
แห่งธรรมรสเป็นที่จับใจ ควรแก่การศึกษาปฏิบัติของพุทธบริษัท
ประชาชนชาวไทยยิ่งนัก จึงได้นำมาลงพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้ด้วย

หวังว่าจะเป็นประโยชน์ได้ดี แก่ประเทศชาติบ้านเมืองสืบไป

พระครูญาณวิโรจน์

วัดทรายงาม จันทบุรี

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์
เคยเสด็จวัดทรายงาม จันทบุรี
พ.ศ. ๒๔๘๑

ประวัติวัดทรายงาม

ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

วัดทรายงามตั้งอยู่บนเนินทรายที่ชาวสะอาด มีป่าละเมาะ ต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ดุสวงามยิ่งนัก ตั้งอยู่ห่างจาก ศาลากลางจังหวัดไปทางทิศตะวันออก ๗ กิโลเมตร วัดนี้เริ่มสร้างเป็น สำนักสงฆ์เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ ได้ขึ้นทะเบียนเป็นวัดเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๑ โดย สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะมณฑลฯ เสด็จออกตรวจการ คณะสงฆ์ภาคตะวันออก ได้เสด็จถึงวัดทรายงามเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๘๑ มีพุทธบริษัทจาก ๔ ตำบลมาคอยรับเสด็จทรงเห็นชัยภูมิอัน สวงามน่านั่งนมัย พระองค์ทรงประทับแรมอยู่ ๑๕ วัน

ในเวลากลางคืนทรงแสดงธรรมอบรมสั่งสอนประชาชน มีผู้คนมารับการอบรมฟังธรรมเทศนากันมาก ทรงเห็นความมั่นคงของ พุทธบริษัท และตำบลหนองบัวเป็นตำบลเอกในอำเภอเมือง เป็น จุดศูนย์กลางของตำบลอื่นๆ ที่จะต้องเดินทางผ่านเข้าตัวเมือง ผู้คนทำ มาหากินเข้มแข็งขยันหมั่นเพียรยิ่ง จนมีชื่อเสียงไปทั่วทั้งจังหวัดว่าเป็น ตำบลคนขยัน

พระองค์ทรงรับเป็นภาระธุระนำสำนักสงฆ์วัดทรายงามขึ้น ทะเบียนเป็นวัดด้วยพระองค์เอง เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๔๘๑ และ ทรงรับเป็นที่อุปถัมภ์วัดทรายงามตลอดมา จนสิ้นพระชนม์ วัดนี้มีพระ อาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ เป็นเจ้าอาวาส มีพระสงฆ์จำพรรษามากกว่า ๕ รูป ติดต่อกันมาทุกปี สมเด็จพระญาณวงศ์ทรงทราบดีว่า ที่เมือง จันทบุรีเป็นเมืองที่มีลัทธิศาสนาหลายอย่าง เมื่อกลับถึงวัดบวรนิเวศแล้ว ได้ส่งพระมหาประเสริฐไปช่วยและอยู่จำพรรษาที่วัดทรายงามในพรรษา ปี ๒๔๘๑ จึงมีพระจำพรรษา ๑๑ รูป สามเณร ๒ รูป อุบาสกอุบาสิกา

ต่างก็ช่วยกันสร้างเสนาสนะ กุฏิ ศาลาการเปรียญด้วยไม้จริง ถาวรบ้าง ด้วยไม้เบญจพันธุ์บ้าง และเพิ่มเติมปรับปรุงมาโดยลำดับ

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๑ พระสุพจนมุนี(ภายหลังเป็น พระพรหมมุนี) วัดบวรนิเวศวิหาร ได้ไปเยี่ยมวัดทรายงาม พร้อมด้วย พระมหาวิชัย(ปัจจุบันเป็นพระเทพวราภรณ์) และพระอนุจรอื่นๆ พักอยู่แสดงธรรมสั่งสอนประชาชนหลายคืน นับเป็นกำไรของชาว ตำบลหนองบัว และตำบลใกล้เคียงมาก ที่มีพระผู้ใหญ่มาเยี่ยมวัดเสมอ มีอุบาสิกามาอยู่รักษาศีลประจำ ๑๒ คน ได้สร้างที่พักขึ้น ๒ หลัง ขุด สระน้ำ ๒ สระ ขนาด ๑๖ x ๓๔ เมตร เพราะวัดนี้ตั้งอยู่บนเนินทราย หมู่บ้านอยู่ใกล้คลอง น้ำเค็มเข้าถึง จึงขุดน้ำจืดบริโภค ต้องมีบ่อมีสระ มีโอ่ง หรือแท่งน้ำฝน บ่อซิเมนต์ไว้รองน้ำฝนไว้ใช้ตลอดปี

วันวิสาขบูชาเพ็ญเดือน ๖ พ.ศ. ๒๔๘๒ พระอมรโมลี เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี ได้มานำทำวิสาขบูชามีผู้คนจากหลายตำบล มาร่วมพิธีด้วย จึงได้มีการทำกรฐาวิสาขมาฆะบูชาแต่บัดนั้นมา

วัดทรายงามนี้มีแปลกพิเศษกว่าวัดอื่นๆ คือเป็นสำนักที่ ผลิตเจ้าอาวาส คือเจ้าอาวาสวัดต่างๆ ในจันทบุรีโดยมากออกไปจาก วัดทรายงาม

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๔๘๓ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ได้เสด็จมาประทับแรมที่วัดทรายงามอีก ๑๕ วัน ทรงนำตะเกียงอาละดิน และตะเกียงแขวนของเยอรมันขนาดใหญ่ ๒ ดวง มาถวายไว้ด้วย และทรงแสดงธรรมแก่พุทธบริษัทติดต่อกันมาทุกคืน ทรงวางรากฐานการเรียนการปฏิบัติไว้เป็นอย่างดี มีเจ้าอาวาส ปกครองติดต่อกันมา ๕ องค์

ถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๑ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ตรงกับเดือน ๘ หลัง ขึ้น ๙ ค่ำ นายอำเภอเมืองได้อ่านประกาศวิสุตคามสีมาที่ทรง พระราชทานให้แก่วัดทรายงาม ในท่ามกลางประชุมสงฆ์ พุทธบริษัท

พร้อมด้วยปีกเขต ๒๐ x ๔๐ เมตร

วางศิลาฤกษ์สร้างอุโบสถโดยท่านพ่อลี (เจ้าคุณสุทธิธรรมรังสีฯ) มีนายอำเภอเป็นประธานทางฆราวาส เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๓ เวลาเที่ยงวัน ลงมือสร้างโบสถ์เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๐๓ สร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๐๖ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (จวน อุฏฐายี) ไปเยี่ยมวัดทรายงาม เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ เสด็จวางศิลาฤกษ์ศาลาการเปรียญหลังใหม่ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๒ สร้างเป็นคอนกรีต ๒ ชั้น ขนาด ๒๐ x ๓๓ เมตร โดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ จวน อุฏฐายี ทรงประทานชื่อว่า “ศาลาอริยวงศาคตญาณ”

ผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓ เวลา ๑๕.๓๙ น. โดยสมเด็จพระสังฆราชอริยวงศาคตญาณ จวน อุฏฐายี เป็นประธานสวดผูกพัทธสีมา ตัดลูกนิมิต

บัดนี้ ศาลาอริยวงศาคตญาณ สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการ มีพระครูญาณวิโรจน์ เจ้าอาวาสประธานฝ่ายสงฆ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี พลเรือตรีโสภณ สุรญาณเศรษฐกร ประธานฝ่ายฆราวาส พร้อมด้วยพ่อค้า ข้าราชการ ประชาชน นายพล ขยางคานนท์ คณะพุทธสมาคมจังหวัดจันทบุรี ได้จัดหล่อพระประธานขึ้น เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ เพื่อประดิษฐานเป็นที่สักการบูชา เป็นอนุสรณ์ถึงสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ จวน อุฏฐายี มหาเถระสมเด็จพระสังฆราช ที่ทรงกรุณาเสด็จ ณ วัดทรายงาม ๓ ครั้ง และทรงรับเป็นที่อุปถัมภ์ตลอดมา

หลวงปู่กงมา จิรปุญโญ
วัดดอยธรรมเจดีย์ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

หลวงปู่กงมา จิรปุญโญ เดิมชื่อ กงมา วงศ์เครือสอน เกิดวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีชวด ณ บ้านโคกตำบลตองโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นบุตรคนสุดท้องของนายบุญนางนวล วงศ์เครือสอน ซึ่งมีพี่ร่วมท้องเดียวกัน ๖ คน ในวัยหนุ่มมีร่างกายกำยำล่ำสันสูงใหญ่ใบหน้าคมคาย เป็นนักต่อสู้ชีวิต แบบเอางานเอาการ สมัยหนึ่งได้เป็นนายฮ้อยต้อนวัว ควาย หมู เทียวขายตามจังหวัดใกล้เคียงกับบ้านเกิด จนต่อมาได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้านายฮ้อย พาคณะนายฮ้อยต้อนสัตว์ไปขายถึงกรุงเทพฯ โดยอาศัยการเดินทางด้วยเท้า รอนแรมหลายเดือน การเป็นหัวหน้านายฮ้อยได้แสดงถึงความสามารถเฉพาะตัวของท่าน เช่น จดจำ ชำนาญ รู้ทิศทางดีหนึ่ง มีความสามารถอาจหาญป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิด กับลูกน้องหนึ่ง มีคุณธรรมมีศีลธรรมรักษาคำสัตย์ มีความยุติธรรมหนึ่ง เป็นต้น การที่ท่านได้ท่องเที่ยวค้าขายไปในต่างถิ่นหลายที่ มีประสบการณ์นำความเจริญ เข้าสู่หมู่บ้านจนเป็นที่นับหน้าถือตาของคนในตำบล เป็นที่เชิดหน้าชูตาของพ่อแม่เมื่อถึงกาลอันควรพ่อแม่จึงได้ไปสู่ขอ นางสาวเลา จัดพิธีแต่งงานให้มีครอบครัว

เมื่อท่านอายุได้ ๒๕ ปี (๒๔๖๘) ครั้นนางเลาตั้งครรภ์แล้ว ได้เกิดป่วยอย่างหนัก สุดท้ายจะรักษาชีวิตไว้ได้ ในที่สุดนางเลาพร้อมบุตร ในครรภ์ได้เสียชีวิตลง การสูญเสียภรรยาสุดที่รักพร้อมลูกในครรภ์ครั้งนี้ ทำให้ท่านรู้สึกว่าได้หมดสิ้น ทุกอย่างที่เคยหวังและตั้งใจ เพราะตลอด เวลาได้ตรากตรำทำงานหนักเพื่อเมียและลูก นี่เองเป็นสาเหตุที่ทำให้ ท่านนึกถึงพระพุทธศาสนา มีผู้เฒ่าผู้แก่บอกอยู่เสมอว่า “ไม่มีอะไรดี เท่ากับการบวชพระ” การออกบวชเป็นพระ จึงอยู่ในจิตสำนึกตลอดมา ด้วยจิตอันแน่วแน่ได้ตัดสินใจไปกราบลาพ่อแม่ ญาติพี่น้อง พร้อมแจกจ่าย สมบัติทั้งหลายบรรดามีให้แก่ญาติพี่น้อง ทุกคนได้เห็นใจและไม่คัดค้าน ลูกคนสุดท้ายของครอบครัวสมบัติที่ท่านมอบให้ครั้งนี้ก็จะเก็บรักษาไว้ เมื่อ วันใด ท่านสึกออกมาก็จะคืนให้ ทุกคนต่างคิดว่า การออกบวชเป็น ทางออกที่ดีสำหรับบุคคลที่ประสบเคราะห์กรรมเช่นนี้

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรมและปฏิบัติ

เมื่อท่านตัดสินใจออกบวช สิ่งแรกที่ท่านคิดถึง คือ เสี่ยวฮัก ซือมี ขณะนั้นไปบวชเป็นสามเณรอยู่กับอาจารย์วานคำ วัดบ้านบึงทวย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สามเณรมี (ภายหลังได้บวชเป็นพระ) ก็ได้ฟังเรื่องราวชีวิต ของเสี่ยวกงมา แล้วแนะนำให้เข้ามาบวช ในที่สุด ท่านจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุมหานิกาย มีอาจารย์โท เป็นพระอุปัชฌาย์ (ไม่ทราบวันเดือนปีที่บวช) เมื่อบวชแล้วพระภิกษungskงมาก็เดินทางกลับ ไปจำพรรษาที่วัดบ้านดองโขบ ซึ่งไม่มีการศึกษาเล่าเรียน ไม่มีการปฏิบัติ ได้แค่ท่องสวดมนต์ไหว้พระ ซึ่งยังไม่ถูกใจ จึงเดินทางไปจำพรรษาที่วัด บ้านบึงทวย ไปอยู่กับพระอาจารย์วานคำ ซึ่งพระมี (เสี่ยวฮัก) อยู่วัดนี้ด้วย อยู่วัดนี้ได้ไม่นานด้วยความคิดว่าตนเองไม่ได้สิ่งที่ประสงค์ จึงเข้าไป ประทับกับพระมี ซึ่งเป็นพระเดินธุดงค์ที่หาตัวจับยาก เคยธุดงค์ไปลาว พม่า และไทยหลายแห่ง มาแล้ว พระมีได้เล่าว่า เคยได้รับข่าวจากชาวบ้าน พุดถึงเกียรติคุณของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เป็นพระที่ประเสริฐดี ปฏิบัติ ชอบมีผู้ประพฤติปฏิบัติตามมากมาย ทำให้ พระกงมาสนใจ

ต่อมาได้มีตาปะขาว ชื่ออาจารย์เสน ซึ่งได้รับการอบรมการ ปฏิบัติธรรม จากหลวงปู่มั่น ได้เดินทางมาถึงบ้านคำข่า (ใกล้บ้านบึงทวย)

พระกงมาจึงเดินทาง ไปพบและขอฟังธรรมที่เรียนมาจากหลวงปู่มั่น จนเกิดความซาบซึ้ง จึงถามถึงที่อยู่ของหลวงปู่ จนทราบว่าขณะนั้นท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต อยู่ที่บ้านสามผง ดงพะเนาว์ อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ท่านตัดสินใจต้องไปพบให้ได้ จึงเดินทางกลับวัด ชวน พระมี เสี่ยวฮัก เข้ากราบลา พระอาจารย์วันคำ แห่งวัดบ้านบึงทวยผู้ เป็นอาจารย์ แม้จะเสียดายศิษย์ทั้งสอง แต่จำเป็นต้องยอมอนุญาตให้ไป ตามประสงค์ พระคู่เสี่ยวฮัก ออกเดินทางด้วยเท้าเปล่า ผ่านป่าดงพงพี พบสิ่งที่น่าสนใจทั่ว ทั้งสองต่างมีประสบการณ์ จึงไม่หวาดหวั่น มีจุด หมายปลายทาง คือ หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เวลาผ่านไป ๒ วัน ๒ คืน ก็ลุ ถึงปลายทาง

ขณะนั้นเป็นเวลาเย็นมากแล้ว ณ บ้านสามผง ดงพะเนาว์ มีผู้ปฏิบัติธรรม กำลังนั่งสมาธิ หลวงปู่มั่น นั่งบนอาสนะสั่งสอนอยู่พอดี ทั้งสองท่านก็หมอบเข้าไป นมัสการแล้วนั่งฟังธรรม เมื่อท่านแสดงธรรมจบ จึงได้เข้าไปฝากตัวเป็นศิษย์ ขอปฏิบัติธรรม หลวงปู่มั่นได้รับตัวไว้เป็น ศิษย์ตั้งแต่นั้นมาซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๔๖๙ เมื่อหลวงปู่มั่น รับตัวเสี่ยวฮัก ทั้งสองท่านไว้เป็นศิษย์ แล้ว นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๙ ที่ หมู่บ้านสามผง ดงพะเนาว์ เป็นหมู่บ้านที่อยู่กลางป่าดงดิบ เป็นป่าที่บดบังใหญ่ มีสัตว์ร้าย ชุกชุม เช่น เสือ ช้าง งูเห่า งูจงอาง หมู วัว กระตัง เป็นต้น ไม่ค่อยมีคน เดินผ่าน เพราะกว่าจะผ่านดงนี้ไปได้ต้องใช้เวลาเดินถึง ๓ วัน ๓ คืน ท่านเสี่ยวฮักทั้งสองได้อยู่ปฏิบัติธรรมโดยมีพระอาจารย์มั่น เป็นผู้ชี้แนะ สั่งสอน จนจนจะเข้าพรรษา พระมี เสี่ยวของพระกงมาได้อำลากลับ ไป จำพรรษาที่ วัดบ้านบึงทวยตามเดิม ส่วนท่านกงมาก็ยังสามารถอยู่จำ พรรษา ในป่าดงนี้ได้ต่อไป โดยการมาขอรับฟังโอวาทจากหลวงปู่มั่น อาทิตยละ ๒ ครั้ง ในขณะที่ปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าดง ท่านมีความรู้สึก ว่า พระพุทธเจ้าท่านวิเศษเหลือเกิน เพียงนึกเช่นนี้ ก็ทำให้อาจหาญ ไม่รู้สึก เกรงภัยใดๆ ได้สละชีวิตเพื่อการปฏิบัติธรรม จนเป็นเหตุให้หลวงปู่มั่น ทุ่มเทศความรู้ในด้านปฏิบัติให้อย่างเต็มความสามารถ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ พระอาจารย์กงมาได้เดินทางติดตามหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งเดินทางไป ส่งโยมมารดาที่จังหวัดอุบลราชธานีเมื่อเดินทางถึงจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว ณ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลา ๑๔.๔๐ น. พระอาจารย์กงมา

และพระอาจารย์ลี ซึ่งเป็นพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายก็ได้รับสวดญัตติ แปรมาเป็นฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ที่วัดบูรพา อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ท่านทั้งสองได้ฉายาใหม่ว่า จิรปญฺโญ และธมฺมธโร ตามลำดับ โดยมีพระปัญญาคีรีกาลเถร (หนู) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์เพ็ง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ภายหลังบวชเป็นพระธรรมยุติแล้ว ท่านพระอาจารย์กงมา จิรปญฺโญ ได้ท่องเที่ยวบำเพ็ญธรรม อบรมสั่งสอนไปตามสถานที่ต่างๆ ดังนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ รุดงค์ไปจำพรรษาที่บ้านหัววัว จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ไปจำพรรษาที่บ้านเหล่างา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ไปจำพรรษาที่บ้านท่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ไปจำพรรษาที่ภูระงำ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ไปจำพรรษาที่วัดป่าสาละวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และ ในปีนี้ ท่านได้สร้างวัดสว่างอารมณ์ บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา ได้สั่งสอนชาวบ้าน ซึ่งมักมีการลักขโมย มั่วสุมการพนัน แดกสามัคคี ฆ่าฟันกันด้วยอุบายธรรม เป็นผลให้ชาวบ้านหันหน้าเข้าหาธรรม ขจัดความเลวร้ายทั้งหลายให้หมดไป จนชาวบ้านเลื่อมใสสร้างศาลาปฏิบัติธรรมถวาย จนกลายมาเป็นวัดสว่างอารมณ์ดังกล่าว

ณ วัดแห่งนี้ ท่านก็ได้รับเด็กชายวิริยงค์ บุญทิพย์กุล (พระอาจารย์วิริยงค์ หรือ ท่านเจ้าคุณพระญาณวิริยาจารย์ วัดธรรมมงคล ขอยปฺนวิที สุขุมวิท ๑๐๑ อำเภอพระโขนง) เป็นศิษย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ พระอาจารย์กงมา จิรปญฺโญ พร้อมด้วยคณะมี พระอาจารย์ปาน พระอาจารย์เจียบ สามเณรวิริยงค์ บุญทิพย์กุล ออกรุดงค์ไปภาคตะวันออก เข้าพักปฏิบัติธรรมที่วัดคลองบางกุ้ง ของ พระอาจารย์ลี (วัดอโศการาม) ไม่นานก็เดินทางไปอยู่บ้านนายายอาม ตามคำนิมนต์ของ ขุนภูมิ นายอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หมู่บ้านดังกล่าวโจรผู้ร้ายชุกชุม คนขาดศีลธรรม นายอำเภอรอบไม่สำเร็จ ภายหลัง ท่านเข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน ได้สั่งสอนศีลธรรมและธรรมปฏิบัติ ทำให้คนรู้จักบาปบุญคุณโทษมีศีลธรรม มีความรักสมัครสมาน ช่วยเหลือกันและกัน เมื่อทุกอย่างเรียบร้อย ท่านก็เดินทางกลับมายังวัดคลองบางกุ้ง ด้วยความอาลัย เสียหายของชาวบ้านนายายอามเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาชาวบ้านหนองบัว อำเภอมือง

จังหวัดจันทบุรี ได้เห็นพ้องกันสร้าง วัดขึ้นในหมู่บ้าน พอได้ข่าวว่า พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ ผู้เป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ได้มาจำพรรษา อยู่ที่วัดคลองบางกุ้ง จึงได้แต่งตั้งตัวแทน ๕ คน เดินทางมานิมนต์ให้ ท่านไปจำพรรษาที่บ้าน ผู้มานิมนต์คนหนึ่ง ในจำนวน ๕ คน ได้มีสักการ ทานว่า เมื่อวันก่อนที่จะมานิมนต์นี้ได้ฝันว่าได้ช้างเผือกที่มีรูปร่างสวยงาม มาก หาทิมิได้เลย จำนวนสองเชือก ซึ่งเป็นนิมิตที่ดี พระอาจารย์กงมา ได้ฟังเช่นนั้น ก็เห็นว่าเป็นมงคล จึงรับนิมนต์ ดังนั้นในวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๕ ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ท่านพร้อมด้วย สามเณรวิริยงค์ก็ได้ออกเดินทางไปยัง หมู่บ้านหนองบัวยังความปิติมาให้แก่ ชาวบ้านแถบนั้นยิ่งนัก ท่านได้ แสดงธรรมสั่งสอนชาวบ้าน เชิญชวนให้ทุกคนนั่งสมาธิ บำเพ็ญกรรมฐาน ประชาชนต่างก็เลื่อมใสในจริยาวัตรของพระสมณะทั้งสองอย่างมาก หลังไหลกันมาฟังธรรม และต่างได้พร้อมใจกันสร้างเสนาสนะถวาย ได้ให้ชื่อว่า วัดทรายงาม

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ และ ๒๔๘๒ มีผู้นำเรื่องไปทูลฟ้อง สมเด็จพระสังฆราช เจ้ากรมหมื่นวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศวิหาร ว่า พระอาจารย์กงมา ปฏิบัติผิดพระวินัยหลายเรื่อง เช่น พระอาจารย์กงมา สะพายบาตรเหมือน พระมหานิกาย พระอาจารย์กงมาเทศน์แปลหนังสือ ผิด ไม่ถูกต้องตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้สมเด็จพระสังฆราชเจ้า พระองค์นั้น เสด็จไปทอดพระเนตรวัตรปฏิบัติของพระ อาจารย์กงมาเองถึงในป่า จนประจักษ์ด้วยพระองค์เอง แล้วตรัสว่า การ สะพายบาตรอย่างนี้ ก็เหมือนกับอุ้ม ไม่ผิดวินัยหรอก กลับเรียบบร้อยดีด้วย ส่วนเรื่องแสดงธรรมนั้น ทรงตรัสชมเชยด้วยซ้ำว่าเทศน์เก่งกว่ามหาเปรียญ ๙ ประโยคเสียอีก นอกจากนี้ยังมีผู้ไปทูลฟ้องสมเด็จพระสังฆราชว่า เวลาไปรุดงค์ พระอาจารย์กงมา ทำตัวเป็นผู้วิเศษ แจกของขลังให้กับ ประชาชน หลงไปในทางผิด ทำให้สมเด็จพระสังฆราชขออกอรุณงค์กับ ท่านอาจารย์กงมา เพียงสองต่อสอง และทรงขอร้องไม่ให้บอกใครว่าเป็น สมเด็จพระสังฆราช จากนั้นพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ ได้พาสมเด็จพระสังฆราช ออกเดินรุดงค์ไปยังสถานที่ต่างๆ ที่ท่านเคยออกรุดงค์มาแล้ว วันหนึ่งได้ไปปักกลดพักอยู่ที่เชิงเขาสระบาป เกิดลมพายุฝนตก กลดไม่สามารถป้องกันน้ำฝนได้ อันนี้ การปักกลดของพระรุดงค์ก็ต้องอยู่ห่างกัน

พอสมควร สมเด็จพระสังฆราชทรงเปี่ยมปอนไปหมดส่วนพระอาจารย์
กงมา ก็นั่งตากฝนแต่บริหารไม่เปียก เมื่อฝนหยุด ท่านก็ครองผ้าเข้าเฝ้า
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้เกิดความฉงน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงตรัสถามว่า ทำไมจึงไม่เปียก
ได้รับคำตอบว่า มีคาถาดี ภายหลังเสด็จกลับ จากเดินธุดงค์สู่วัดทรายงาม
แล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงตรัสถามสามเณรวิริยงค์ จึงได้ทราบว่ เมื่อเวลาฝนตก
พระองค์ต้องเก็บของทั้งหมดใส่ลงไปในบาตร แล้วปิดฝาบาตรให้สนิท
ถึงตอนนีทำให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจชัดว่า คาถาดีป้องกันฝนได้ นั่น คือ
อย่างนี้เอง

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหมื่นวชิร
ญาณวงศ์ ทรงตรัสชมเชยการออกธุดงค์ และการปฏิบัติกรรมฐานของ
พระอาจารย์กงมาว่า ได้ให้ประโยชน์อย่างมาก การออกธุดงค์และการ
ปฏิบัติเช่นนี้ ถ้าทำกันมากๆ จะทำให้ พระศาสนาเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
พระองค์ยังได้ให้ความคุ้มครอง สรรเสริญ พระอาจารย์กงมา จิรปุญญ
ด้วยดีโดยตลอดมา และต่อมาพระอาจารย์กงมา ได้สร้างวัดเขาน้อย ทำ
แฉลบ ตามข้อชี้แนะของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อนเสด็จกลับกรุงเทพฯ ปัจจุบันได้
เป็นวัดที่มั่นคงถาวร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ท่านได้ทำการอุปสมบทแก่สาม
เณรวิริยงค์ บุญที่ยกกุล เป็นพระภิกษุวิริยงค์ สิริธนโร และในปี พ.ศ. ๒๔๘๔
ท่านได้ชวนพระวิริยงค์ ออกธุดงค์ จากวัดทรายงาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อ
ไปนมัสการและศึกษาธรรมจาก หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต โดยเดินเท้าเปล่า
ผ่านอำเภอมะขาม กิ่งอำเภอดำรง อำเภอน้ำร้อนไปจนหมดเขตไทย
แต่ละแห่งล้วนเป็นป่าดงดิบ มีสัตว์ป่าที่ดุร้าย ไข้ป่ารุนแรง มีอสรพิษมากมาย
แต่ทั้งสองอาจารย์กับศิษย์ ก็สามารถผ่านพ้นป่านั้นๆ ไปได้อย่างปลอดภัย
จากนั้นก็เข้าสู่เขตประเทศเขมร ผ่านบ่ไฟลัน พระตะบอง มงคลบุรี
ศรีโสภณ แล้วเข้าสู่เขตประเทศไทย ด้านอำเภออุทัยประเทศ จังหวัด
ปราจีนบุรี (ขณะนี้เป็นจังหวัดอุทัยประเทศ) พักปักกลดที่บ้านหนองแข
งธุดงค์ต่อมา ผ่านบ้านตาตโตน ข้ามเขาสูงใหญ่ เดิน ๑ วันเต็ม ผ่านบ้าน
กุดโบสถ์ ถึง ถ้ำวัวแดง กิ่งอำเภอดำรง จังหวัดนครราชสีมา ถ้ำวัวแดง
เป็นเทือกเขาใหญ่ ถ้ำนี้ คนโบราณเกรงกลัวมาก โดยรอบถ้ำเป็นป่าทึบ
ต้นไม้ใหญ่หนาแน่น สัตว์ป่าพวกเสือร้ายชุกชุม ภายในถ้ำวัวแดงแห่งนี้
มีเสียงประหลาดน่ากลัวเกิดขึ้นอยู่เสมอ ท่านพระอาจารย์กงมาได้เล่าว่า

เสียงนํ้ากล่วและแปลกประหลาดทั้งหลาย เกิดขึ้น มันจะมาทำลายจิต ฉะนั้น
ต้องทำจิตให้เป็นสมาธิ คือ ตั้งมั่นในอารมณ์เดียว ไม่แผ่ส่ายไปมา ถ้าจิต
ไม่แน่วแน่จะเกิดความกลัวทำให้เกิดเป็นบ้าได้ เมื่อท่านอยู่ปฏิบัติธรรม ณ
ถ้ำวัวแดงเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ก็ได้เดินธุดงค์มุ่งสู่ จังหวัดสกลนคร
พร้อมด้วยพระวิริยงค์ผู้เป็นศิษย์ โดยผ่านดงพญาเย็น นครราชสีมา
ขอนแก่น อุตรธานี จนกระทั่งถึงจุดหมาย คือ จังหวัดสกลนคร โดยใช้
เวลาทั้งสิ้น ๓ เดือน จาก วัดทรายงาม จังหวัดจันทบุรี ถึง จังหวัดสกลนคร
พระอาจารย์กงมา ได้นำพระวิริยงค์เข้านมัสการและฝากไว้เป็นศิษย์
หลวงปู่มั่น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ท่านได้อยู่จำพรรษาที่หลวงปู่มั่นได้รับอุป
การ ได้รับความเมตตาเป็นพิเศษ สถานที่ปฏิบัติธรรมนั้น เดิมเป็น
เพียงสำนักชั่วคราว พระอาจารย์กงมาได้สร้างขึ้นใหม่จนเป็นวัดสมบูรณ์
ตั้งชื่อว่า วัดสุทธธรรมาราม เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงปู่มั่นได้ออกธุดงค์
พระอาจารย์กงมาเห็นว่า วัดสุทธธรรมาราม มีความวิเวกน้อย ไม่เหมาะ
แก่การอยู่ปฏิบัติธรรม ท่านจึงไปแสวงหาที่เหมาะสมว่า ท่านได้พบถ้ำเสือ
บนเทือกเขาภูพานเห็นว่า มีความสงบวิเวกดี ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๙
ท่านจึงได้ขึ้นปักกลดที่ปากถ้ำเสือ บนเทือกเขาภูพาน นั้น ปฏิบัติธรรม
เจริญวิปัสสนากรรมฐานต่อมา จนเสื่อที่เคยอาศัยอยู่ ณ ถ้ำแห่งนี้ ต้อง
หลีกทางให้ท่านอยู่ปฏิบัติ เพราะสู้เมตตาธรรมท่านไม่ได้ สถานที่แห่งนี้
ต่อมาพระอาจารย์กงมาได้สร้างเป็นวัด ชื่อ วัดดอยธรรมเจดีย์ พุทธ
ศาสนิกชนทั้งใกล้และไกล เมื่อได้ยินกิตติศัพท์ของท่าน ต่างหลั่งไหลมา
ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม ณ สถานที่แห่งนี้ไม่ขาดสายตลอดมา ณ วันที่ ๑๗
ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ หลวงปู่กงมา จิรปุญโญ ได้มรณภาพด้วยอาการสงบ
ได้นำความเศร้าโศกมาสู่บรรดาศิษยานุศิษย์และชาวพุทธเป็นอันมาก

ถวายเพลิงศพท่านในวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ณ วัด
ดอยธรรมเจดีย์ เทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนครสิริรวมอายุได้ ๖๐ ปี
๑๑ เดือน ๑๑ วัน

ธรรมโอวาท

หลวงปู่กงมา จิรปุญโญ เป็นพระปฏิบัติธรรมตามแนวของ
หลวงปู่มั่น ธรรมโอวาทมีดังนี้

๑. คำว่าทุกข์ แม้จะนึกเดี๋ยวก็นึกได้เสมอว่าไม่เคยมีสัตว์โลกรายใดรัก ชอบ และปรารถนา ต่างก็กลัวและขยี้แย้งกันมาแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว แต่หากจะมีก็อาจได้พบเห็นในสมัยปัจจุบัน เพราะศีลธรรมที่เคยให้ความร่มเย็นแก่โลกตลอดมา กำลังถูกตำหนิ ลบล้างด้วยความคิดของคนในปัจจุบัน โดยเห็นว่า ศีลธรรมที่ร่มเย็นเป็นของเก่าก่อน กลับคร่ำครึ ล้าสมัย ความสุขที่เคยได้รับเป็นสันดาน จนลืมทุกข์ทรมานแต่ก่อนเก่าไปสิ้น

๒. เราจะกลัวเสือ หรือ เราจะกลัวกิเลส กิเลสมันทำให้เราตาย นับภพนับชาติไม่ถ้วน แต่เสือตัวนี้ มันทำให้เราตายได้หนเดียว

๓. อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา... อนิจจัง...ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไม่สามารถจะอยู่ยงคงทนต่อไปได้ ย่อมดับย่อมสลายไปตามกาล พระพุทธองค์ตรัสว่า ไม่เที่ยงแท้แน่นอนไปได้... ทุกขัง...เมื่อมีสิ่งที่เกิดขึ้นมาในโลก แล้วเข้าไปยึดถือว่าเป็นตัวตนของเรา ของเขา ยามจากไป ยามดับไปสลายสิ้น สิ่งที่รักที่พอใจนั้นแหละ พระพุทธองค์ตรัสว่า เป็นทุกข์อย่างยิ่ง... อนัตตา...ความจริงในโลกนี้ มันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมันเอง ไม่มีใครไปต่อเสริมเติมแต่งได้ ถึงอย่างไรก็ยังเป็นธรรมชาติ แม้ร่างกายเราจะยึดตัวตน ว่า เป็นของเราของเขาไม่ได้ เพราะเขาเป็นเพียงธาตุๆ หนึ่งที่ประชุมกันเข้าเท่านั้น พระพุทธองค์ตรัสว่า ไม่ใช่ตัวตน สัตว์ บุคคล เรา เขาทั้งสิ้น

๔. การประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อความบริสุทธิ์ หรือ ไม่บริสุทธิ์ เป็นของเฉพาะตน คนอื่นทำให้ไม่ได้ เราต้องปฏิบัติให้รู้ยิ่ง เราต้องอาศัยในสิ่งเหล่านี้ เพื่อจิตเข้าสู่สมาธิ จิตสงบอยู่ในอารมณ์ มาเป็นพยานขององค์วิปัสสนา ให้เห็นชัดแจ้ง เป็นความสว่างของ ปัญญา ผู้บริสุทธิ์ได้ ต้องอาศัยปัญญานี้เอง ทั้งนี้ วิปัสสนาปัญญา จึงต้องยึดเอาตัวสังขารเราเป็นพยานในการปฏิบัติ จึงจะรู้แจ้ง อย่ามองไปนอกตัว เหตุอยู่ที่นี้

๕. ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ ล้วนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน ทั้งหมดทั้งสิ้น ทุกชีวิตเกิดมามีกรรมเป็นของๆ ตน

นอกจากนี้หลักธรรมที่หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ ถือเป็นแนวทางปฏิบัติและสอนธรรมเป็นหลักธรรมที่หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ได้วางเอาไว้ หลวงปู่กงมา ก็จดจำได้อย่างขึ้นใจ คือ ธรรมะ ๑๑ ประการ ได้แก่

๑. การปฏิบัติทางใจ ต้องถือการถ่ายถอนอุปาทานเป็นหลัก
๒. การถ่ายถอนนั้น ไม่ใช่การถ่ายถอนโดยไม่มีเหตุ ไม่ใช่ทำ
เฉยๆ ให้มันถ่ายถอนเอง

๓. เหตุแห่งการถ่ายถอนนั้น ต้องสมเหตุสมผล เปรียบเหมือน
เหตุปลูกข้าว เติบเต็ม เต็มโต เติบโต โย นิโรธ จ เอวံ วาที มหาสมโณ
ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ ธรรมทั้งหลายดับไปเพราะเหตุ พระมหา
สมณะมีปกติ ตรัสอย่างนี้

๔. เพื่อให้เข้าใจว่า การถ่ายถอนอุปาทานนั้น มิใช่มีเหตุ และ
ไม่สมควรแก่เหตุ ต้องสมเหตุสมผล

๕. เหตุได้แก่สมมติบัญญัติขึ้น แล้วหลงตามอาการนั้น เริ่ม
ต้นด้วยการสมมติ ตัวของตนก่อน พอหลงตัวของเราแล้ว ก็ไปหลงคนอื่น
หลงว่าเราสวย แล้วจึงไปหลงผู้อื่นว่าสวย เมื่อหลงตัวของตัวเองและผู้อื่นแล้ว
ก็หลงวัตถุข้างนอกจากตัว กลับกลายเป็น ราคะ โทสะ โมหะ

๖. แก่เหตุต้องพิจารณากรรมฐาน ๕ คือ ผม ขน เล็บ ฟัน
หนัง ด้วยสามารถแห่งกำลังของสมาธิ เมื่อสมาธิขั้นต่ำ การพิจารณาก็เป็น
ญาณขั้นต่ำ เมื่อเป็นสมาธิขั้นสูง การพิจารณาเป็นญาณขั้นสูง แต่อยู่ใน
กรรมฐาน ๕

๗. การสมเหตุสมผล คือ คันทีไหนก็ต้องเกาที่นั่น จึงจะ
หายคัน คนติดกรรมฐาน ๕ หมายถึง หลงหนังเป็นที่สุด เรียกว่าหลงกัน
ตรงนี้ ถ้าไม่มีหนัง คงจะวิ่งกันแทบตาย เมื่อหลงกันที่นี้ ก็ต้องแก้กันที่นี้
คือ เมื่อกำลังสมาธิพอแล้ว พิจารณาก็เห็นความจริง เกิดความเบื่อหน่าย
เป็น วิปัสสนาญาณ

๘. เป็นการเดินตามอริยสัจ เพราะเป็นการพิจารณาตัวทุกข์
ดังที่ พระพุทธองค์ ตรัสว่าชาติปิทุกข์ึ ชราปิทุกข์ึ พยาธิปิทุกข์ึ มรณัมปิ
ทุกข์ึ ใครเกิด ใครแก่ ใครเจ็บ ใครตาย กรรมฐาน ๕ เป็นต้น ปฏิสนธิ
เกิดมาแล้ว แก่แล้ว ตายแล้ว จึงได้ชื่อว่าพิจารณากรรมฐาน ๕ อันเป็น
ทางพ้นทุกข์ เพราะพิจารณาตัวทุกข์จริงๆ

๙. ทุกขสมุทัย เหตุเกิดทุกข์ เพราะมาหลงกรรมฐาน ๕ ยึด
มัน จึงเป็นทุกข์ เพื่อพิจารณาจะได้ เพราะเห็นตามความเป็นจริง สมคำว่า

รูปสสมิปี นิพพิหนฺต วิทนายปี นิพพิหนฺต สญญายปี นิพพิหนฺต สงฺขา
เรปี นิพพิหนฺต วิญญานสสมิปี นิพพิหนฺต เมื่อเปื้อน่ายในรูป (กรรมฐาน
๕) เป็นต้น แล้วก็คลายความกำหนัด เมื่อเราพ้นเราก็ต้องมีญาณทราบ
ชัดว่าเราพ้น

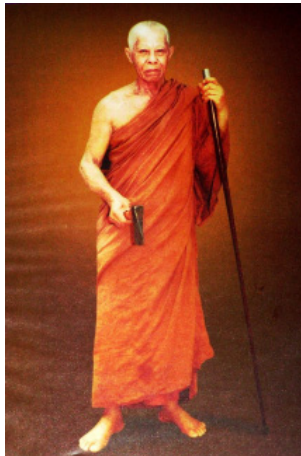
๑๐. ทุกขนิโรธ ดับทุกข์ เมื่อเห็นกรรมฐาน ๕ เปื้อน่ายได้
จริง ชื่อว่า ดับอุปาทานความยึดมั่นถือมั่น เช่นเดียวกับท่านสามเณรสุมนะ
ศิษย์ของท่านอนนทราช พอปลงผมหมดศีรษะก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์

๑๑. ทุกขคามินีปฏิบัติ ทางไปสู่ที่ดับ คือ การเป็นปัญญา
สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบเห็นอะไร เห็นอริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ
มรรค การเห็นจริง แจ่มแจ้งประจักษ์ด้วยสามารถแห่งสัมมาทิฐิ ไม่หลงคติสุข
มีสมาธิเป็นกำลัง พิจารณากรรมฐาน ๕ ก็เป็นองค์มรรค

ปัจฉิมบท

หลวงปู่กงมา จิรปุญฺโญ เป็นนักต่อสู้ชีวิต ต่อสู้กับกิเลส
เมื่อยังเป็นฆราวาส ก็เป็นฆราวาสที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ มีคุณธรรม
เมื่อพบ เคารวะกรรม ก็รู้จักเลือกสรรสาระให้กับชีวิต ถือเพศเป็น
บรรพชิตที่น่าเคารพนับถือ ทั้งในคราวของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายและ
ธรรมยุติกนิกายได้ทุ่มเทชีวิตให้กับ การประพฤติปฏิบัติจนมีความ
ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ศรัทธา
เลื่อมใสในปฏิบัติ ทำให้เกิดวัดอันเป็นสถานปฏิบัติธรรมขึ้น ในวงของ
พุทธศาสนามากมาย เกิดมีผู้ประพฤติปฏิบัติชอบตามหลักโอวาท ของ
ท่านสืบมาจนถึงทุกวันนี้โดยไม่ขาดสาย ท่านได้ชื่อว่า เป็นพระสุปฏิบัติ
อุชุปฏิบัติ ญายปฏิบัติ สามิจิปฏิบัติ... และเป็นโลกปุญฺญเขต อย่างแท้จริง

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท
วัดป่าภูก้อน จ.อุดรธานี

พระอริยเจ้าผู้เป็นดั่งผ้าขี้ริ้วห่อทอง

พระเดชพระคุณหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระอริยเจ้าผู้เด็ดเดี่ยว
อาญาญในสายกรรมฐานของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านได้รับ
การยกย่องจากท่านพระอาจารย์มั่นว่า “เป็นผ้าขี้ริ้วห่อทอง” อุปนิสัย
ของท่านเป็นคนตรงไปตรงมา มีปฏิปทายอมหักไม่ยอมงอ ท่านสละอวัยวะ
ทรัพย์และชีวิตเพื่อธรรม เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที จงรักภักดีต่อท่าน
พระอาจารย์มั่น ยิ่งกว่าชีวิต ท่านได้รับความไว้วางใจจากท่านพระ
อาจารย์มั่น ให้เดินทางไปเฝ้าอุปัฏฐากหลวงปู่เสาร์ ซึ่งอาพาธหนักถึง
นครจำปาศักดิ์ประเทศลาว จนกระทั่งหลวงปู่เสาร์มรณภาพ

ประวัติ ปฏิปทา คติธรรม ของท่านอาจแตกต่างจาก
พระกรรมฐานรูปอื่นในแง่ปลีกย่อย ท่านไม่กว้างขวางเรื่องปริยัติธรรม
ภายนอก รอบรู้เฉพาะเรื่องจิตตภาวนา อันเป็นธรรมภายใน ท่านปฏิบัติ
ลำบากแต่รู้เร็ว คำสอนของท่านก็เป็นประเภทปัจเจกะ มุ่งเน้นทางด้าน
จิตใจเป็นส่วนใหญ่ประกอบกับท่านมีบารมีธรรมที่บ่มบ่าเพ็ญมา แต่ชาติ
ปางก่อนเป็นสิ่งที่ช่วยเกื้อหนุนอยู่อย่างลึกลับ การปฏิบัติของท่านจึงนับว่า
รู้ธรรมเร็วในยุคปัจจุบัน

ท่านจึงเป็นแบบอย่างทางสงบแก่โลกที่ระดมปั่นป่วนไปด้วย

กองทุกชั้นน่านปการ ท่านสอนให้พวกเรามองอะไร ไม่ควรมองแต่ด้านเดียว การมองอะไรไม่เพียงใช้สายตาเป็นเครื่องตัดสินเท่านั้น แต่ต้องใช้แววตาคือ ปัญญา เพราะผู้ปฏิบัติธรรมไม่ควรมองข้ามปมคำสอน เพียงเพราะสายตาเท่านั้น ควรพิจารณาให้ถ่องแท้ เปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงสว่างแก่โลก ย่อมไม่ละเลยทั้งกอไผ่และหญ้า

หลวงปู่เจี๊ยะท่านจึงเป็นผู้มีจิตอิสระมานานไม่เกี่ยวเกาะยึดติดพัวพัน ในบุคคล กาล สถานที่ การปฏิบัติของท่านมุ่งเน้นที่ผลการปฏิบัติมากกว่ารูปแบบแห่งการปฏิบัติ เพราะนี่เป็นนิสัยของท่านโลกาและปฏิบัติที่เป็นปัจเจกตั้ง ยากที่ใครๆ จะเลียนแบบได้

หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้กล่าวยกย่องชมเชยในคุณธรรมว่า “พระอาจารย์เจี๊ยะ เป็นผ้าขี้ริ้วห่อทอง เป็นเพชรน้ำหนึ่งที่ได้โดยยากยิ่ง”

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙ ตรงกับวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีมะโรง ณ บ้านคลองน้ำเค็ม ตำบลคลองน้ำเค็ม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นบุตรของนาย ชุ่นแฉะ และ นางแพ โปธิกิจ ในวัยหนุ่มทำมาค้าขายผลไม้ นิสัยออกจะติดทางนักเลง ดันตระกุลเป็นคนตรงไปตรงมา เป็นคนจริงจังในหน้าที่การงาน ยอมหักแต่ไม่ยอมงอพอพูดจาโฮกฮาไม่กลัวคน

ท่านอุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ เวลา ๑๖.๑๙ น. ณ พัทธสีมาวัดจันทนาราม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยมี พระครูครุฑนารถสมาจาร (เศียร) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูพิพัฒน์พิหารการ (เชย) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ท่านพ่อลี ธมฺมธโร เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้ร่วมปฏิบัติธรรมจำพรรษากับ ท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ที่เสนาสนะป่าช้าผีดิบบ้านหนองบัว ปัจจุบันคือวัดทรายงาม จังหวัดจันทบุรี

ท่านปฏิบัติกรรมฐานด้วยอิริยาบถ ๓ คือ ยืนภาวนา เดินจงกรม นั่งสมาธิ แบบสละตาย ด้วยการตั้งสัจจะอธิษฐานว่า

“ข้าพเจ้าจะถือเนสัชชิกคือในเวลาคำคืนไม่นอนตลอดไตรมาส ด้วยพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ ถ้าว่าแม้ข้าพเจ้าไม่ทำตามสัจจะนี้ ขอให้ข้าพเจ้าถูกฟ้าผ่าตาย แผ่นดินสูบตาย ไฟไหม้ตาย น้ำท่วมตาย แต่ถ้าหากว่าข้าพเจ้าปฏิบัติตามสัจจะที่ตั้งไว้ได้ ขอจงเป็นผู้

เจริญงอกงามในธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เทอญฯ”

พรรษาที่ ๓ จิตของท่านเกิดรวมครั้งใหญ่ได้ตันกระบก ด้วยการหยั่งสติปัญญาลงในกายานุปัสสนา หยั่งลงสู่ความจริงประจักษ์ใจ โลกสมมุติทั้งหลายไม่มีปรากฏขึ้นกับใจ ประหนึ่งว่าแผ่นดินแผ่นฟ้า ละลายหมด เหลือแต่จิตดวงบริสุทธิ์เท่านั้น

ปลายปี พุทธศักราช ๒๔๘๒ ท่านได้กราบลาท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ และท่านพ่อลี ธมฺมธโร เดินทางไปยังจังหวัด เชียงใหม่ พร้อมกับสหธรรมิก คือท่านพระอาจารย์เฟื่อง โชติโก เพื่อนำธรรมที่รู้เห็นไปเล่าถวายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

เป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง เมื่อถึงเสนาสนะวัดร้างป่าแดง อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ ท่านพระอาจารย์มั่นทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าโดยตลอด จึงปูอาสนะนั่งรอทำอยู่บนแคร่น้อยๆ เมื่อได้โอกาสอันสมควรจึงได้เล่าเรื่องราวมาให้ท่านพระอาจารย์มั่นฟังว่า “ได้พิจารณากาย จนกระทั่งใจนี้มันขาดไปเลย” ท่านพระอาจารย์มั่นนั่งฟังนิ่ง ยอมรับแบบ อริยมุนี ไม่คัดค้านในสิ่งที่เล่าถวายแม้แต่น้อย

ต่อมาอีกไม่นานนัก ฟันของท่านพระอาจารย์มั่นหลุดแล้ว ท่านก็ยื่นให้ การที่ท่านมอบฟันให้ นั้น หลวงปู่เจี๊ยะเล่าว่า “ท่านคงรู้ได้ ด้วยอนาคตังสญาณ ว่าเราจะมีวาสนาสร้างกุรितตเจติยบรรจุทันตธาตุ ถวายท่านเป็นแน่แท้”

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๓-๒๔๘๕ หลวงปู่เจี๊ยะเป็นพระคิลานุปัฏฐาก และเป็นปัจฉาสมณะ เป็นประจวบเจติตตามตัวท่านพระอาจารย์มั่นมาโดยตลอด เมื่อท่านพระอาจารย์มั่นรับนิมนต์ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์เดินทางจากทางภาคเหนือมายังภาคอีสาน พักจำพรรษาที่เสนาสนะป่าเป็นที่ตั้งศพโนนนิเวศน์ จังหวัดอุดรธานี ๒ พรรษา จึงรุ่งโรจน์จาริกต่อไปยังจังหวัดสกลนคร พักจำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านโคก ที่เสนาสนะป่าบ้านโคกนี้เอง ท่านพระอาจารย์มั่นได้กล่าวชมเชยในคุณธรรมและนิสัยวาสนาของหลวงปู่เจี๊ยะ ท่ามกลางหมู่สงฆ์ว่า “ทุกขาปฏิปทา ขิปปาภิญา ท่านผู้นี้ปฏิบัติลำบากแต่รู้เร็ว ปฏิบัติเพียง ๓ ปี เท่ากับเราปฏิบัติมานานมาเป็นเวลา ๒๒ ปี อันนี้อยู่ที่นิสัยวาสนา เพราะนิสัยวาสนาของคนมันต่างกัน”

ต้นปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ ขณะที่ท่านเข้าที่หลีกเร้นภาวนาในดงป่าลึก ณ เขิงเขาบายศรี อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี เกิดป่วยเป็น

ใช้มาลาเรียอย่างหนัก ในขณะที่ป่วยหนักนั้นท่านเล่าว่า “จิต เป็นธรรมชาติ
ที่อัศจรรย์ตลอดเวลา พิจารณาจนกระทั่งจิตมันดับหมด หยุดความคิดค้น
จิตปล่อย วางสิ่งทั้งปวง คว่าวิภูจักร วิภูจิต แหวกอวิชชา และโมหะ
อันเป็นประดุจตาข่าย กิเลสขาดสะบั้นออกจากใจ จิตมีอิสระอย่างสูงสุด
เกินที่จะประมาณได้”

ต้นปีพุทธศักราช ๒๔๙๓ หลังจากถวายเพลิงศพท่านพระ
อาจารย์มั่นแล้วท่านจึงย้อนกลับไปจังหวัดจันทบุรีอันเป็นบ้านเกิดเพื่อโปรด
โยมมารดาซึ่งป่วยหนัก ด้วยหวังจะทดแทนบุญคุณข้าวป้อนด้วยอรรถ
ด้วยธรรม ท่านจึงดำริปักหลักสร้างวัดเขาแก้ว ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
และได้สร้างวัดบ้านสถานีภิกษุกรรม อำเภอลือ อำเภอลือตา มหาวั
ญาณสมปโน

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระ
สังฆราชได้นิมนต์ท่านมาเป็นเจ้าอาวาสและร่วมสร้างวัดญาณสังวราราม
จังหวัดชลบุรี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ คณะศรัทธาได้ถวายที่ดินบริเวณบ้าน
คลองสระ ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แก่หลวง
ตามหาบัว ญาณสมปโน หลวงตาได้นิมนต์ท่านมาอยู่เป็นเจ้าอาวาส
และท่านได้สร้าง วัดป่าภูกิริยัตตปฏิพัทธาราม และอยู่จำพรรษามาโดยตลอด

แม้ว่าท่านจะเป็นพระเถระผู้ใหญ่และได้สร้างวัดวาอารามใหญ่
โตแล้ว ท่านก็ยังเที่ยวภวนาตามป่าตามเขาท่องถ้ำและเฝ้าผา จน
กระทั่งร่างกายเดินไม่ไหว

ท่านละชั้นเข้าสู่อนุภาทิสสนิพพานด้วยความสงบและ
อาภายในธรรม ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๒๓.๕๕ น. สิริอายุรวม ๘๘ ปี ๒ เดือน ๑๗
วัน ๖๘ พรรษา

จากหนังสือ พระธุดงค์เจดีย์ เจดีย์แห่งพระอรหันต์
วัดอโศการาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

เมตตากถา

พระเทพวราภรณ์(วิษมย์)วัดบวรนิเวศวิหาร แสดงกัณฑ์อุโบสถ ภาคเช้า
ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันเฉลิมพระชนมพรรษาที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

โย จ เมตฺตํ ภาวยตี อปฺปมานํ ปฏิสฺสโต

ตณฺเฑ ลีลยนา โหนตี ปสฺสโต อุปธิกขณฺติ.*

บัดนี้ จักแสดงธรรมีกถาพรรณนาคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา
เป็นแนวทางสัมมาปฏิบัติแก่พุทธบริษัทตามสมควรแก่วันธรรมสวนะอัน
เวียนมาถึงโดยลำดับ

วันธรรมสวนะเป็นวันพึงธรรมของพุทธศาสนิกชนตามปกติ
เป็นวันเตือนสติให้ระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณสมเด็จพระบรมศาสดา
พระองค์ผู้เป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา เป็นพุทธานุสติ สติเป็นธรรมชาติ
เครื่องระลึก เป็นเครื่องปลุกใจให้บุคคลตื่นรู้สึกตัวอยู่เสมอ สติเป็นต้นเค้า
แห่งความดีทั้งหลายมีคุณช่วยขวนขวายให้สรรพความดีงาม ที่ยังไม่เกิด
ให้เกิดขึ้น คุณความดีที่มีอยู่แล้วให้เจริญงอกงามถึงความไพบูรณ์ ความ
ชั่วที่ยังอาภูลังคัง ย่อมจะห่างลดน้อยถอยลงไป ความชั่วใดที่ยังไม่
เกิดขึ้นก็ไม่เปิดช่องทางที่จะให้เกิดขึ้นได้ การที่จะเป็นผู้มีสติเตือนให้ละชั่ว
บรรลู่ถึงความดีนั้น ต้องเป็นผู้หมั่นคำนึงถึงเหตุผล มีปรารภถึงตน ปรารภ
ถึงชาติเป็นใหญ่ เพื่อจะได้ระลึกถึงภาวะของตนของชาติ จะได้สามารถ
ประพฤติดนให้สมควรแก่ฐานะและสมัยในโอกาสที่อภิรักษ์จิตกาลเฉลิม
พระชนมพรรษา วันพระราชสมภพ ของสมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า
องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก เวียนมาบรรจบอีกวาระหนึ่ง ซึ่งพระราช
จริยาวัตรของพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญเป็นไปทั้งฝ่ายพุทธจักรและราชอาณาจักร
ส่องแสดงให้เห็นประจักษ์ชัดว่า พระองค์ทรงปฏิบัติธรรมด้วยมีพระสติ
เฉพาะหน้า เจริญพระเมตตาปรากฏแก่ทุกฝ่าย ทรงขวนขวายไม่ถือพระองค์

*อญก. อญฐก ๒๓/๕๑/๑๕๑ มโน. ๒๓๘

จนถึงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ แม้อยู่ห่างไกลก็ได้เฝ้าพระบารมียุคลบาททำให้
ชนในชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดสนิทสนม สมด้วยพระพุทธเจ้า
ปรากฏข้างต้นนั้นว่า

โย จ เมตตํ ภาวยติ อปฺปมาณํ ปฏิสฺสโต

ผู้มีสติเฉพาะหน้า เจริญเมตตาไม่มีประมาณ

คณฺห สยฺชนา โทหนฺติ ปสฺสโต อปฺริกฺขยํ

กิเลสเป็นเครื่องผูกร้อยรัด คือมานะความถือตัวของผู้เห็น
ความสิ้นไปแห่งอุปธิ ย่อมเบาบางลง ดังนี้

ความมีสติเฉพาะหน้า กล่าวโดยธรรมดาก็ได้แก่ความระลึก
หรือรู้ตัวอยู่เสมอ กล่าวคือระลึกได้ว่าตนคือใคร เป็นอย่างไร มีหน้าที่
อย่างไร และควรทำอะไรให้เหมาะสม ความระลึกได้นี้ก่อให้เกิดความ
ไม่ว้าวเมาเป็นอาการของสติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นความระลึกได้ใน
ทางที่ดี สติก็จะทำให้ตนระลึกถึงสิ่งที่ดีมีประโยชน์ คนที่มีสติก็รู้จัก
ดำเนินงานอันเป็นหน้าที่ของตนให้เป็นไปในทางที่ดีที่ถูกที่ควร และใน
ด้านส่วนรวมความมีสติก็จะทำให้ระลึกได้ถึงสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมทั้ง
หลายที่กำลังเป็นอยู่ รู้ว่าคนอื่นเขากำลังประสบความทุกข์ยากลำบากอย่างไร
อาการที่ระลึกได้ว่าเพื่อนมนุษย์กำลังประสบทุกข์ยากกันอยู่นี้เอง ก่อ
ให้เกิดเมตตาคือความปรารถนาดี ที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข ความเห็นใจ
กันนั้นนำไปสู่ให้มีการช่วยเหลือต่าง ๆ นานา ตามกำลังศรัทธาหรือฐานะ
ความเป็นอยู่ มีมากก็ช่วยมากได้ดั่งใจ มีน้อยก็ช่วยน้อยค่อยเป็นไปตาม
ส่วน แสดงให้เห็นได้ว่า เมตตานี้มีมาจากความมีสติ และด้วยความมี
สติเฉพาะหน้านั้น อบรมสั่งสมให้มาก ทำให้ตนระลึกอยู่ตลอดเวลาถึง
สารทุกข์สุขดิบของคนทั่วไป และมองเห็นทุกข์ภัยที่ควรให้ความช่วย
เหลือซึ่งกันและกันอยู่มิได้ขาดอย่างนี้แหละที่เรียกว่า การเจริญเมตตา
ไม่มีประมาณทั่วทุกทิศ เมื่อจิตปรารถด้วยดีมีอันสงสันนาประการ

ทำไมบุคคลจึงควรเมตตาต่อกัน ก็เพราะทุกคนรักสุขเกลียด
ทุกข์เหมือนกันทั้งนั้น ถ้าทำตนให้เป็นอุปมาว่าตนเองก็รักสุขเกลียด
ทุกข์แล้ว ก็จะเป็นเหตุให้เห็นอกเห็นใจต่อกัน การเห็นอกเขาออกเราย่อม

เป็นเหตุให้เข้าถึงความเป็นผู้มีมนุษยธรรมโดยแท้ ควรแก่การแผ่เมตตาตามหลักพระพุทธศาสนาเพราะผู้ที่ปลงใจแผ่เมตตาได้ดังกล่าวนี้อันควรที่จะได้นำพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาปรเมศวร มาพรรณนาขยายความให้เห็นเป็นที่เข้าใจในเรื่องแผ่เมตตาคุณค่าของเมตตาต่อไป

ในทางพระราชอาณาจักร พระองค์ทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทย มิได้มีพระราชหฤทัยเหินห่าง ทรงเป็นแบบอย่างของนักปกครองที่ทรงมองเห็นเป็นพระราชธุระของพระองค์ และทรงห่วงใยในพสกนิกรทุกวิถีทาง ทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการทหาร แม้กระทั่งทางด้านการกีฬา พระองค์ท่านก็ได้ทรงสนพระราชหฤทัยให้การสนับสนุนอย่างเต็มพระกำลังตลอดมา ดังพระราชปณิธานที่ทรงไว้ในความฝันอันสูงสุดว่า

ขอฝนไผ่ ในฝั้น อันเหลือเชื่อ
ขอสู้ศึก ทุกเมื่อ ไม่หวั่นไหว
ขอทนทุกข์ รุกโรม โหมกายใจ
ขอฝ่าฟัน ผองภัย ด้วยใจทะนง
จะแน่วแน่ แก่ไข ในสิ่งผิด
จะรักชาติ จนชีวิต เป็นสุขผอง
จะยอมตาย หมายให้เกียรติ ดำรง
จะปิดทอง หลังองค์ พระปฏิมา
ไม่ทอดอ้อ คอยสร้าง สิ่งที่ควร
ไม่เรรวน พะว้าพะวัง คิดกังขา
ไม่เคืองแค้น น้อยใจ ในโชคชะตา
ไม่เสียดาย ชีวา ถ้าสิ้นไป
นี่คือ ปณิธาน ที่หาญมุ่ง
หมายผดุง ยุติธรรม อันสดใส
ถึงทนทุกข์ ทรมาน นานเท่าใด
ยังมั่นใจ รักชาติ อดอาจครัน
โลกมนุษย์ ย่อมจะดี กว่านี้แน่

เพราะมีผู้ ไม่ยอมแพ้ แม้ถูกหยัน
คงยืนหยัด สู้ไป ไฟประจัญ
ยอมอาสัจ ก็เพราะปอง เทอดผองไทย

ดังที่ชาวไทยทุกคนได้ประจักษ์ชัดกับตากับหูอยู่ในทุกวันนี้แล้ว

ในด้านการปกครอง พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีความห่วงใยยิ่งยงบิดาเป็นห่วงบุตร ดังที่เราทุกคนจะได้ยินได้ฟังได้พบเห็นอยู่เสมอว่า พระองค์ทรงเสียดสละเป็นอย่างสูงในความสุขส่วนพระองค์ ด้วยการใช้เวลาเสด็จไปเยี่ยมเยียนพสกนิกรในทุกภาคของประเทศไทย โดยไม่จำกัดเขตภูมิประเทศนั้นๆ จะทุรกันดารเพียงใด และพร้อมกันนั้นยังได้ทรงแนะนำวิธีการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในชนบทที่ห่างไกลกัน ทั้งยังได้พระราชทานพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์อันเหมาะสมแก่ท้องถิ่นนั้นๆ อยู่เสมอ

การเกษตร เศรษฐกิจ พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในงานด้านการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจทรงคั่นคิดในงานด้านสหกรณ์ การรวมกลุ่มเกี่ยวกับการซื้อขายและจำหน่ายข้าว ทรงเข้าพระราชหฤทัยในด้านวิชาการเกี่ยวกับการทำฝนเทียม เพื่อช่วยให้การทำนาทำได้ผลดียิ่งขึ้น รวมทั้งในด้านการอุตสาหกรรมก็ได้ทรงสนับสนุนปรับปรุงเกี่ยวกับการผลิตนมจากแม่โคพันธุ์ดี ถึงกับมีการจัดตั้งโรงสี โรงงานการทำนาทดลองขึ้นในบริเวณสวนจิตรลดา ทรงใช้เวลาที่จะอำนวยประโยชน์ เป็นกำลังใจแก่เกษตรกรเศรษฐกรโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ ที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร

สาธารณสุข การสังคม พระราชภารกิจหลักที่ทรงกระทำก็คือการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีขึ้นระหว่างคนในชาติ ทรงพยายามเชื่อมช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชนด้วยการทรงทำเป็นตัวอย่างโดยเสด็จไปเยี่ยมเยียนให้ความอบอุ่นใจแก่ราษฎรที่อยู่ในท้องที่ที่ห่างไกลอยู่เสมอ เพื่อให้เห็นว่าชนชั้นผู้ใหญ่จะต้องไม่ทอดทิ้งราษฎรของตน กับทั้งได้มีการพระราชทานหน่วยแพทย์อาสา พร้อมด้วยยานานาเวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ทันสมัย ออกไปบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ อยู่เป็นประจำ

ในการสัมพันธไมตรีกับประเทศต่างๆ มิได้ว่างเว้นในการเสด็จออกต้อนรับแขกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบรรดาผู้นำประเทศต่างๆอยู่เสมอ ทรงพยายามเผยแพร่เกียรติคุณของชาติไทย ให้ชาวต่างประเทศได้มีความเข้าใจในความเป็นไทยได้ดียิ่งขึ้น พระราชนิพนธ์งานาประการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญแล้วนั้น ประชาชนชาวไทยย่อมเล็งเห็นได้ว่า ล้วนแต่อยู่ในความห่วงใยของพระองค์เป็นอย่างยิ่งทั้งสิ้น

ด้านศิลปการศึกษา เนื่องจากได้ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของคนในบ้านเมืองไทยให้มีความรู้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศทั้งหลาย จึงได้ทรงชวนชวนให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่สถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้นว่า ได้ทรงตั้งมูลนิธิพระราชทานทุนการศึกษาส่วนพระองค์แก่ผู้ที่เรียนดีในสาขาวิชาการต่างๆอยู่เป็นประจำทุกปี และได้เสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตรพร้อมกับพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษาทุกสาขาทุกสถาบัน ในบางสมัยได้เสด็จทรงดนตรีร่วมกับนักศึกษาอย่างใกล้ชิดสนทนสนม

ส่วนทางด้านพระศาสนาจักรนั้น โดยที่ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก พระองค์ท่านได้ทรงเอาพระราชธุระในกิจการทางศาสนาทุกศาสนา อย่างที่ไม่อาจจะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ เป็นต้นว่า ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินเททองหล่อพระพุทธรูป ฝังลูกนิมิตปิดทองยกช่อฟ้า ถวายพระกฐินหลวงพระกฐินต้นในต่างจังหวัด จัดให้มีการประชุมผู้นำศาสนาต่างๆ ทรงสนพระราชหฤทัยในการแก้ไขปรับปรุงตำหรับตำราเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาอาราธนาพระสงฆ์ใช้โวหารในการเทศนา แต่งหนังสือให้เหมาะสมแก่เด็กเล็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ ให้เข้าใจในหลักธรรมจริงๆ เช่น กฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี แต่ยังสงสัยว่าทำไมคนเรายังไม่ทำความดีเท่าที่ควรจะเป็นอย่างเช่นทุกวันนี้

พระราชนิพนธ์ต่างๆที่ได้พรรณามานี้ นับว่าเป็นเพียงส่วนน้อยในพระราชกิจประจำวันของพระองค์ แท้จริงประชาชนชาวไทยทุกคน

ต่างก็ได้ประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่า พระองค์ทรงห่วงใยประเทศชาติและประชาชนของพระองค์เพียงใด เวลาที่ผ่านไปทุกวันๆส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อความเป็น “ไท” และให้เป็นไปตามหลักกฎแห่งกรรม ทำได้ดี ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น พระองค์มิได้ทรงคำนึงถึงพระเกษมสำราญส่วนพระองค์เลย แสดงให้เห็นว่าพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงบำเพ็ญสั่งสมไว้นั้น คอยกำจัดตัดมานะทิฐิให้เบาบางลงโดยลำดับ ย่อมจารีกอยู่ในส่วนลึกของหัวใจทุกคนย่อมมีเสื่อมคลายไม่ว่ากาลเวลาจะผ่านไปเนิ่นนานสักเพียงใดก็ตาม ความมั่งคั่งแห่งพระราชริยาวัตรที่ทรงปฏิบัติอย่างกันเองกับชาวเขา ทรงสวายน้ำแแก้วเดียวกับชาวเขา ต้องด้วยพระบาลีว่า พยตุโต ผู้ฉลาด ทรงปฏิบัติพยายาม* แก่ผู้บาดเจ็บในคราวเสด็จทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เป็น วิสารโท ผู้แก้แค้นผู้พหูสูโต ผู้ฟังมาก ธรรมธโร ผู้ทรงธรรม อนุกรมจารี ประพฤติธรรม สมควรแก่ธรรม ผู้เช่นนี้ควรแก่การขนานนามว่า ผู้ยังหมู่ให้ดังงาม

ตามพระราชกรณียกิจที่นำมาพรรณนา พอสรุปความได้ว่า พระมหากรุณาธิคุณที่รับเพื่อเสด็จพระราชดำเนินในงานต่างๆ ด้วยพระราชอัธยาศัยดุจบ่วงกล่อมน้ำใจคนนั้น เป็นการแสดงพระเมตตาทางกายกรรม

พระราชดำรัสที่ทรงแนะนำในโอกาสต่างๆด้วยพระสุรเสียงเป็นที่ดุดดื่นน้ำใจคนนั้น เป็นการแสดงพระเมตตาทางวจีกรรม

พระราชดำริมีพระบรมราโชบายที่พระราชทานแก่บุคคลและสถาบัน ด้วยพระปรีชาที่จูงใจประชาชนนั้น เป็นการแสดงพระเมตตาทางมโนกรรม

เมตตาทั้ง ๓ ทางนี้ ถ้าเจริญให้มาก เมตตาอยู่เนื่อง ๆ สั่งสมอบรมปรารภด้วยดี ย่อมมีอานิสงส์ทำลายอุปธิกิเลสตัวใน ธรรมชาติเข้าไปทรงไว้ซึ่งทุกข์ มี ๔ อย่าง คือ

๑. ขันธุปธิ กิเลสเข้าไปยึดขันธ
๒. กิเลสอุปธิ กิเลสเข้าไปยึดคัณหา มานะ ฯ
๓. อภิสังขารุปธิ กิเลสเข้าไปยึดภพ

* พยายาม หมายถึง ขวนขวาย พยายาม

๔. กามุปธิ กิเลสเข้าไปยึดกาม

ทำให้สังโยชน์ กิเลสตัวนอกเหล่านี้เบามาบางลงโดยลำดับ คือ

กามราคะ	สังโยชน์
ปฏิมะ	สังโยชน์
มานะ	สังโยชน์
ทิฏฐิ	สังโยชน์
วิจิกิจฉา	สังโยชน์
สัสสัพพตปรามาส	สังโยชน์
ภวราคะ	สังโยชน์
อิสสา	สังโยชน์
มัจฉริยะ	สังโยชน์
อวิชชา	สังโยชน์

สังโยชน์เรียงตามลำดับที่อริยมรรคเข้าตัดทำลาย

สังเขปความได้ว่า ผู้มีสติเฉพาะหน้าเจริญเมตตาไม่มีประมาณ
สาธารณทั่วไป ในทางคติโลก ก่อให้เกิดผลเป็นที่เคารพนับถือของมหาชน
ทำให้ชนในชาติมีความสมานสามัคคีต่างพลีชีพเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
เป็นกำลังของชาติ ทำให้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกัน จะปรากฏจากกันมิได้ ฉะนั้นใด พระรัตนตรัย คือ พระพุทฺธ พระ
ธรรม พระสงฆ์ ก็เป็นอย่างเดียวกัน ย่อมเป็นธงชัยของพระพุทธศาสนา
หากว่าผู้ใดเจริญเมตตาจิตอยู่เป็นนิจ ไม่มีจิตคิดประทุษร้ายสัตว์แม้สัก
ตัวเดียว มีใจอนุเคราะห์หมู่สัตว์ทั้งปวง ผู้นั้นย่อมเป็นผู้ประเสริฐ
เด่นดังดวงจันทร์ในกลุ่มดาวฉะนั้นแล

ในทางศีลธรรม ผู้มีสติเจริญเมตตาย่อมมีอินทรีย์สังวร ทำให้
เป็นคนรู้จักใช้ตาใช้หู ไม่ปล่อยใจให้เป็นทาสของอารมณ์ คอยข่มเอาไว้
เพื่อกำจัดอุปธิ ซึ่งมีปกติก่อทุกข์ครองทุกข์ไว้ ระวังใจให้พิจารณาอยู่โดย
แยบคาย ขวนขวายไม่ประมาทในโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ รู้เท่าทันด้วย
หิริ ความละอายใจ โอตตัปปะ ความกลัวบาป รู้แจ้งชื่อว่าได้ทำการ
การปราบอุปธิตัวในเข้าไปยึดไว้ให้สิ้นไป มานะทิฏฐิอันเป็นสังโยชนธรรม

ความเห็นผิด เหตุให้ถือตัวถือตนตัวนอก ย่อมเบาบางลงโดยลำดับ ด้วย
อำนาจแห่งเมตตาเจโตวิมุตติ ดังวิสัยนามาด้วยประการนี้

พระพุทธเจ้าปรากฏว่าเป็นอุดมมงคล ด้วยเดชแห่งความเป็น
มงคลนั้น ขอสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้เป็นมิ่งขวัญของชาว
ไทย จงรุ่งเรืองไพโรจน์ประดุจสุริยมณฑลที่พ้นจากเมฆ

พระธรรมปรากฏว่าเป็นอุดมมงคล ด้วยเดชแห่งพระธรรมอัน
เป็นมงคลนั้น ขอสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า จงถึงพร้อมด้วย
ความสำเร็จในพระราชกรณียกิจทั้งปวง

พระสงฆ์ปรากฏว่าเป็นมงคล ด้วยเดชแห่งความเป็นมงคลของ
พระสังฆมณฑลนั้น ขอประชาชนชาวไทยจงถึงความสวัสดิปลอดภัยโดย
ทั่วกันเทอญ.

พระสิทธัตถะ

โอสถสดาภา สำหรับผู้ป่วยท้อง

[illegible]

พิจิตรา จิระธนะวัฒน์ ผู้นำมาเผยแพร่คนแรก

รายนามผู้พิมพ์หนังสือเป็นธรรมทาน

คุณรุจิโรจน์-คุณศศิวรรณ เศษะกฤตธีรนนท์
คุณหทัย-คุณนิดา เศษะกฤตธีรนนท์
คุณสุรพล-คุณจิราพร พฤกษานุกุล
คุณอมร วัฒนาสุทธีวงศ์ และครอบครัว
คุณธนะชัย พงษ์ขจรกิจการ และครอบครัว
คุณประสาน แก้วเกษ และครอบครัว
คุณอานันท์-คุณอุบลรัตน์ สมิงวรรณ
คุณสันติ สายัณห์
ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม
คุณศักดิ์ คุณณะรักษ์ไทย
คุณจุติรัตน์ โมจิโต และครอบครัว
คุณย่าอำไพ วงศ์งามศิลป์
คุณยายอุไร ตำนสุวรรณ
คุณสุวลักษณ์ รัตนวานิช
คุณวิน่า สิริปานทรัพย์
คุณสมชาย บุญศิริ และครอบครัว
คุณชื่นใจ บุชาธรรม
คุณกั้ววาน กุลสัมพันธ์โกศล
คุณวรัชยา นำชัยสีวัฒนา และครอบครัว
คุณอมรรัตน์ รุจาคม และครอบครัว
คุณมาลัย เมฆะวารินทร์
คุณชาญชัย สุทธิธนากุล
คุณวิรัช ฤทธิทองพิทักษ์
คุณชาญสิทธิ์ ขยายศรีสิทธิ์
คุณประสิทธิ์พร สุคันธกุล และครอบครัว
คุณปรุพท์ เศษะกฤตธีรนนท์
คุณจำเริญ เศษะกฤตธีรนนท์
คุณอานวยพร พูลศักดิ์
คุณกาญจนา สุขฟอง
คุณศุภกฤติ พรศรีนันท์
คุณกิจขจร-คุณสมนา ปัญญาดิลก
คุณกฤตดินันท์ ศรีรังสียุทัย
คุณมนัสนันท์ ศักดิ์ทองจีน และครอบครัว
คุณสุพนิดา คงพิทยาพันธ์

คุณอภิวัฒน์-คุณจินตนา ชฎอนันต์
คุณสุรีย์พรย์ อึ้งสุทธิพรชัย และครอบครัว
คุณศุภต ฉันทสกุลเดชา
คุณหทัยรัตน์ แก้วชัยวงศ์ และครอบครัว
คุณสิทธิกุล-คุณบุญวรรณ อนุธรรมณี
นายแพทย์วุฒิชัย-คุณสมงาม ธนาพงศธร
คุณสมบัติ เท็งพล
คุณวรรณีย์ บุญศิริ และครอบครัว
คุณจินตระการ เศษะกฤตธีรนนท์
คุณประภาพรณ ตระกูลตั้งจิตร
คุณสุรางค์ อนุพงษ์องอาจ และครอบครัว
คุณกาญจน์พันธ์-คุณพิมพ์นิดา วงศ์งามศิลป์ และบุตร
คุณนาฏวิทย์ สู่สุข และครอบครัว
คุณศศิสมัย มีทรัพย์
คุณวิเชียร บุญศิริ
คุณผดุง-คุณสุกานดา อัศวะผดุง และบุตร
คุณสุพิศรา ฟูพันธุ์อนันต์
คุณสุคนธ์ทิพย์ ร่วมสมัคร และครอบครัว
คุณสุศักดิ์-คุณศัจฉนันท์ ชัยบุตร และครอบครัว
คุณพิชชาพร ธนาพงศธร
คุณชุติมา ศรวงศ์มงคล และญาติพี่น้อง
คุณเฉลิมศักดิ์ เจนปิยพงศ์
คุณสิทธิพงศ์ สงวนศักดิ์
อาจารย์สิริเพ็ญ จินากุล
คุณจินดารัตน์ เศษะกฤตธีรนนท์
คุณรุ่งนภา เทพสุรินทร์
คุณรวีกาญจน์ เศษะกฤตธีรนนท์ และบุตร
คุณลัดดา ดันจันทร์
คุณเมธาวร มนต์ธนานุชาติ และครอบครัว
คุณสหพัฒน์ เต็งวงษ์วัฒนะ
คุณนวรรณ์ หิริญากร และครอบครัว
ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม
เด็กชายธนกร ธรรมิกสกุล
คุณลัททกานต์ ตั้งศิริวัฒนา